

ANTIQUITAS

Viva 2

studia classica

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

Klasiskās filoloģijas katedra

Hellēnistikas centrs

ANTIQUITAS

Vīva

2

studia classica

UDK 821.14'02(063)
An 856

Redakcijas kolēģija:
ANDREJS BANKAVS
JERKERS BLOMKVISTS
(Lundas universitāte, Zviedrija)
VALDA ČAKARE
KONSTANTĪNS DIMADIS
(Berlīnes Brīvā universitāte, Vācija)
BENEDIKTS KALNAČS
IRINA KOVAĻOVA
(Maskavas Valsts Lomonosova universitāte, Krievija)
OJĀRS LĀMS
VITA PAPANINSKA
ILZE RŪMNIECE

Sastādītāji:
OJĀRS LĀMS
ILZE RŪMNIECE

Mākslinieks ANDRIS NIKOLAJEVS

Grāmata izdota
ar Grieķijas Kultūras ministrijas atbalstu

The book is financially supported
by the Ministry of Culture of Greece

© Ojārs Lāms, Ilze Rūmniece,
sastādījums, 2005
© "Zinātne", 2005

ISBN 9984-767-35-3

SATURS

Priekšvārds 9

URBS AETERNA

Harijs Tumans. Senie romieši – “pirmie vācieši” vai “pirmie amerikāņi”? Kultūras tipoloģijas problēma	11
Māris Strads. Romiešu tiesību recepcijas aspekti	27
Irina Uļjanova. Kāzas Senajā Romā: rituālais un tiesiskais aspekts	39
Anita Stašulāne. <i>Clarissimae feminae christianae</i> un Romas sabiedrība .	45
Horācijs Cēzars Rodžers Vella. Četri apraksti: kam Vergilijs parādā? ...	57
Brigita Cīrulle. Romiešu tematika Ovidija “Metamorfozās”	88
Vita Papaninska. Tacita darbs “No dievišķā Augusta nāves”: literāro annāļu žanra transformācijas aspekti	97
Horsts Šneiders. Mūžības simbols: briljanti Senajā Romā – <i>Adamas</i> (dimanta) nodaļa Plīnija grāmatā par dārgakmeņiem	108
Kristi Vīdīnga. <i>Dorpatum</i> (Tartu) – <i>urbs ad Embeccam</i>	119
Eugenija Ulčinaite. Viļņa 16.–18. gs. Lietuvas lielkņazistes literārajos avotos: senas tematikas modifikācijas	129
Jana Oriona. Katoliskā Roma luteriskās Tērbatas (Tartu) sēru dzejā ...	141
Māra Grudule. ...29. novembrī es atkal kāpu vagonā sākt ceļot... Kurzemieku un vidzemnieku ceļojumi uz Romu 19. gadsimtā	151
Dace Lūse. Latvieši Eiropā jeb Roma latviešu literātū un mākslinieku likteņos un darbos	171
Raimonds Briedis. Kas notiek ar Romu II pasaules kara laikā latviešu padomju dzejā?	186
Ojārs Lāms. “Romā atjaunotāji”: Roma latviešu prozā	196
Silvija Radzobe. Mihaila Kuzmina luga “Nerona nāve”: sudraba laikmeta ideju gaismā	204

Ilze Rūmniece. <i>Vitia elocutionis</i> : valodas kļūdas antikās vārda mākslas teorētiku skatījumā (Kvintiliāns)	214
Gita Bērziņa. Personas kategorija Ksenofonta dialogiskās prozas valodā	228
Dzintra Paegle. Klasisko valodu erudīts Augusts Ģiezens un viņa latviešu gramatikas	240
Dace Strelēvica. Hiperurbānisma jēdziens valodniecībā: <i>URBS</i> (pilsēta) kā pareizības simbols cilvēku apziņā	256

ANNALES

Ieva Bargā. Baltijas jūras valstu klasisko studiju sadarbības tīkls <i>Colloquium Balticum</i>	263
Sarmīte Blaua-Rītiņa. Antīkās dzejas dienas	266
Andris Bullis. Starptautiska konference par Romas tēmām (2003)	272
Ieva Terēze Treibaha. Krēta... Grieķija... pasaule. Mūsdienu grieķu literatūra Latvijā: Niks Kazandzakis	274
Ilze Rūmniece. Klasiskās filoloģijas nozīmīgie vārdi Latvijā: LU profesors Pēteris Ķīkauka (1886–1967)	279
Gita Bērziņa. Pie olimpiskā gara saknēm...	285
Andris Bullis. <i>Expotitio</i> ad Polum Septentrionalem	291
<i>In memoriam</i> . Vija Vilcāne	295
Absolventi	297
Autori	301

CONTENTS

Introduction	9
URBS AETERNA	
Harijs Tumans. Ancient Romans: “the First Germans” or “the First Americans”? The Problem of Cultural Typology	11
Māris Strads. Aspects of Adoption of Roman Law	27
Irina Ulianova. Ceremonial and Legal Aspect of Contracting a Marriage in Ancient Rome	39
Anita Stašulāne. <i>Clarissimae feminae christianae</i> and Roman Society	45
Horatio Caesar Roger Vella. Four Ecphrases: Virgil Indebted to Whom?	57
Brigita Cīrule. Roman Themes in Ovid’s <i>Metamorphoses</i>	88
Vita Paparinska. Tacitus’ Work <i>Ab Excessu Divi Augusti</i> : Transformation Aspects of the Genre of Literary Annals	97
Horst Schneider. Symbol of Eternity: Diamonds in Ancient Rome – the <i>Adamas</i> Chapter in Pliny’s Book on Precious Stones	108
Kristi Viiding. <i>Dorpatum</i> (Tartu) – <i>urbs ad Embeccam</i>	119
Eugenia Ulčinaite. Vilnius in the 16th–18th Centuries Literature of the Grand Duchy of Lithuania: Ancient Topic and its Modifications	129
Jana Orion. Catholic Rome in the Funeral Poems of Lutheran Dorpat (Tartu)	141
Māra Grudule. <i>...on the 29th of November I boarded the train again and started to travel...: 19th Century Travels to Rome by Inhabitants of Latvia</i>	151
Dace Lūse. Rome in the Lives and Works of Latvian Writers and Artists	171
Raimonds Briedis. Rome in Latvian Soviet Poetry during World War II	186
Ojārs Lāms. “The Restorers of Rome”: Roman Themes in Latvian Prose	196

Silvija Radzobe. Mikhail Kuzmin's Play <i>Death of Nero</i> : History of Ancient Rome Mirrored by the Russian Silver Age	204
Ilze Rūmniece. <i>Vitia elocutionis</i> : Language Flaws as Viewed by Ancient Theoreticians of Rhetoric	214
Gita Bērziņa. Grammatical Category of Person in the Language of Xenophon's Dialogical Prose	228
Dzintra Paegle. Augusts Ģiezens and His Grammar Books of the Latvian Language	240
Dace Strelēvica. The Notion of Hyperurbanism in Linguistics: <i>URBS</i> (city) as a Symbol of Correctness in People's Minds	256

ANNALES

Ieva Bargā. The Cooperation Network in Classical Studies <i>Colloquium Balticum</i> among the Baltic Sea Region States	263
Sarmīte Blauna-Rītiņa. Antique Poetry Days	266
Andris Bullis. International Conference on Roman Subject	272
Ieva Terēze Treibaha. Crete... Greece... World. Modern Greek Literature in Latvia: Nikos Kazantzakis	274
Ilze Rūmniece. Well-known Names in Classical Philology: Professor Pēteris Ķiķauka (1886–1967)	279
Gita Bērziņa. The Origins of the Olympic Spirit	285
Andris Bullis. <i>Expotitio</i> ad Polum Septentrionalem	291
<i>In memoriam</i> . Vija Vilcāne	295
Alumni	297
Contributors	301

PRIEKŠVārds

Šī grāmata turpina pirmā krājuma ANTIQUITAS VIVA: STUDIA CLASSICA (Rīga, LU Zinātniskie raksti, 645. sējums, 2001) tradīciju: apkopot studiju un pētījumu rezultātus klasiskās jeb plašākā nozīmē – antikās senatnes jomā, kā arī informāciju par pēdējo gadu būtiskākajām norisēm un faktiem saistībā ar šo jomu galvenokārt klasiskās filoloģijas kā zinātnes apakšnozares kontekstā.

ANTIQUITAS VIVA – Dzīvā senatne – šo devīzi kā vienojošo saviem pētījumiem izvēlējušies Latvijas Universitātes klasiskās filoloģijas speciālisti. Dzīvīgs gan pats sevī, gan diahroni – ietekmju, pārmantojamības, interpretāciju ziņā – Senās Grieķijas un Romas kultūrveikums izrādās nozīmīgs ne tikai antikās pasaules pētniekiem vien.

Eiropas klasiskā kultūrmantojuma zīmes savu pētījumu laukā novērtē un iztīrā arī latviešu valodniecības, literatūras un teātra zinātnes speciālisti (R. Briedis, M. Grudule, O. Lāms, D. Lūse, Dz. Paegle, S. Radzobe, D. Strelēvica).

Šīs grāmatas pamatu veido 20 zinātnisku rakstu, kas saistīti ar Romas tēmu – URBS AETERNA (Mūžīgā pilsēta – tradīcijā sakņots un atpazīstams Romas epitets), – tāds ir pētījumu kopas tematiskais virsraksts.

Ar Romas vēsturi un sabiedrību saistītas tēmas risina A. Stašulāne, M. Strads, H. Tumans, I. Uljanova; dažādi antikās (romiešu) literatūras jautājumi iztīrāti B. Cīrules, V. Paparinskas, H. Šneidera, H. Vellas rakstos; antikās Romas tradīciju iespaidu uz viduslaiku un 19. gadsimta Eiropas pilsētām, ļaudīm, kultūru pētījušas M. Grudule, J. Oriona, E. Ulčinaite, K. Vīdīga; valodniecības (seno un mūsdienu valodu) tēmas skartas Dz. Paegles, I. Rūmnieces, D. Strelēvicas